EQVITIS POL

Prophetia S. Hyldegardis Brouii T. XV.
Fol. 465.

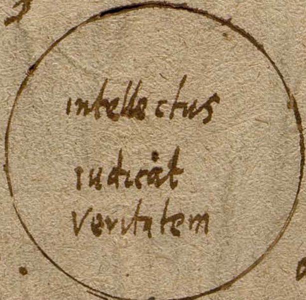
Saluatores nominantur. ab Equite. fol. 4.

1626

Joannis Broscii Curzelouiensis
Medicinae Doctoris ordinarii
Astrologi. post mortem ipsius
Bibliothecae maioris Collegii in
Academia Cracouiensi. rogat
autem ut omnia quae hic inser
ta sunt, integre ad posteritatem
conseruentur aliaquin unitatem hanc

Destruenti anathema
Conseruanti benedictio.

300.

IX. 10. I.

Contactus . ad punctum

Vulgaris hic oculus caligabit diffidetq plurimum.
Procul este prophani.

o continentur ego audivi ex ore Friderici Schembek
Jesuitae; audiverunt et alii. Zahorowius vero pompas
Cracoviae studuit, atque Bursarum consuetudines nullo modo
scire potuit alio, quam
ex relatione Jesuitarum
tragoediam
illam adornantium.

Contenta in hoc volumine

inter 9 et 10 reponitur Proca Dawidowa Zahorowii Calissii impressa
sa etsi locus non exprimatur, scriptum natalem [illegible] ab ipsis Jesuitis confectum
sub nomine Zahorovii [illegible] omnia [illegible] in quo [illegible]

Ioan. Mariana Hispanus Jesuita libro 2do

Antiquis temporibus qui ex Monachis Episcopi ac summi Pontifices exstiterint numerare vix licet, nostra aetate [illegible] vix unum aut alterum eorum non tam [illegible] integritate quam malis artibus ambitiosos [illegible] esse perspectum consideramus. Vide [illegible] illud caput.

pedagog

N° 1–19. variis

EQVITIS POLONI, IN IESVITAS ACTIO PRIMA.

ANNO M. D. XC.

ORATIO CONTRA Iesuitas Prima.

VIdeo, Senatores Amplissimi; & vos reliqui qui adestis: generis nobilitate, & virtutum ornamentis clarissimi viri: omnium vestrum ora, atq; oculos in me unum conversos esse. Et tametsi hunc locum, ad dicendum existimem esse ornatissimum & frequens conspectus vester me ad dicendum excitet: tamen hæc tanta corona doctissimorum hominum, terret oculos. Existimo enim multos esse, qui mirentur: quid sit, quòd istis disertissimis, & gratiosissimis hominibus, hoc tempore sedentibus, ego potissimum surrexerim: cuius neq; ætas ea est, neq; ingenium, neq; autoritas: ut possit cum eorum qui sedent gravitate, doctrina, & rerum gestarum gloria comparari. Sed me recreat vestra sapientia Senatores Amplissimi: quæ efficit, ut perspiciatis, omnibus his, quos adesse videtis, charissimam patriam esse: illos tamen, propter iniquitatem temporum, hanc causam multis odiosam non audere defendere. Neq; verò ego mihi tantùm tribuo, ut alijs laudem fortitudinis atque officij præripere cupiam: sed in ista mea ætate aliquid mihi præsidij constitutum esse, contra calumniam iniquorum hominum confido. Nam si isti viri, authoritate & prudentia summa præditi ea dicerent, quæ hoc tempore dicenda sunt: quod certè facere debet is, qui ad istam causam accedit: fortassis illorum oratio multorum varias voces, ad invidiam, & odium, excitaret. Cùm ea sit istorum hominum prudentia: tantus splendor generis, ut nulla vox ab illis profecta, obscura esse possit. Ego verò, si quid dixero liberiùs: id facilius inter istos parietes contineri fortasse potest: quia in hac Senatoriæ dignitatis luce non sum constitutus. Erunt etiam, ut opi-

nor

nor nonnulli: qui veniam adolescentiæ meæ dandam esse existimabunt: si quia liberiùs dixero, & facilius etiam patientur, si aliquid attulero: quod nondum sit perfectum ingenio: & elaboratum industria. Accedit illa quoque causa: quòd ista dicendi necessitas, non solum à Patria nostra: quæ omnibus nobis debet esse charissima. sed etiam ab illis viris mihi est imposita: quorum singularem in me amorem: plurima & maxima beneficia ego agnosco, & quorum dignitatem summam vos perspicitis, horum in me voluntatem & benevolentiam plurimi semper feci: & quantum authoritati illorum tribuam, nunc testari cupio hoc officij genere: ut quæ sentio, liberiùs de Republica dicam. Et sanè nulla propemodum est natio, Senatores Amplissimi: quæ non plurimum se patriæ suæ debere agnoscat. Nostra autem Respublica, à maioribus nostris ea iura inventa atq; instituta habet; ea libertate, dignitate, splendore ordinem nobilium ornavit; ut illius commoda vita nostra nobis debeant esse chariora. Nunc verò eiusmodi tempus est, Senatores, ut Reipub. dignitas, omnium nostrû salus, vita, libertas, dei religio, bona fortunæ, domicilia: vestræ sapientiæ, fidei, potestati sint tradita. Vos hodie constituere debetis: utrum homines perniciosos, quasi in visceribus Reipublicæ ad interitum patriæ vestræ conservare velitis; & an etiam totam Rempublicā in extremum periculum atq; discrimen adducere cupiatis. Magna sunt ista quæ dicere aggredior, Senatores Amplissimi: in me verò non agnosco eam facultatē, ut de rebus tam atrocibus; satis commodè dicere, & graviter conqueri, & liberè vociferari possim. Perturbat me ingenij mei imbecillitas; gravitati, ætas: libertati, tempus ipsum est impedimento. Sublata .n. iam est, ut videtis, quorundā hominum potentia & iniquitate atq; crudelitate, nō solum dicendi facultas, sed etiam sentiendi libertas: quam facultatem dulcissima patria nostra nobis tradiderat, ea iam erepta est ab istis hominibus: qui nunquam considerant quid facere debeant, sed quantum possint suis artibus & viribus ex naufragijs patriæ comparatis. Hos ego cum aspicio non ignoro quæ pericula subeam: timore etiam

& pudore, quem mihi natura attribuit, non parum commoveor: vestra enim dignitas me magnopere perturbat: metuo enim ne non satis commodam orationem ad res tantas adferre possim: & ne molestiam aliquam eruditissimis vestris auribus aspergam. Quamobrem vos rogo atq; obsecro, ut attentè, bonaq; cum venia me dicentem audiatis. humanitate enim vestra fretus: & amore patriæ impulsus, plus oneris sustuli, quàm ferre me posse intelligo. Hoc ut vos aliqua ex parte allevetis, vos pro ea, quam vobis debeo observantia rogo.

Neminē esse vestrū existimo, Senatores Ampliss. qui ignoret, quibus in periculis per multos iam annos versati simus: quanta enim vis allata sit ad oppugnandam & evertendam libertatem nostrā, ab hominibus perditiss. & quàm valde iam illa debilitata sit, res ipsa loquitur. Vidistis enim, ut opinor: quàm nova comitiorum forma apud Varsaviam fuerit: non enim veterem consuetudinem comitiorum: & pristinum electionis morem: à maioribus inventum atq; institutum cernebatis: sed exercitus numerosos, & collectos ex barbaris militibus: & omni genere armorum instructos: quorum duces minabantur nobis rapinas, cædes, incendia: quantam vim, quantos armorum strepitus, quos clamores, quas contumelias quas minas, quæ pericula optimus quisq; sustinuerit: quantum lachrimarum patriæ præstiterit: potuistis animaduertere. Quæ verò consecuta sunt postea, horret animus commemorare: ne summus dolor vester ex patriæ vulneribus conceptus recrudescat. Sunt enim depopulati agri, sunt multi nobiles crudelissimè domo sua nudi eiecti, ex ædibus suis patrijs præcipites exturbati, multæ virgines è complexu parentum abreptæ. Aspiciebant miseri & luctu perditi homines: sceleratissimos milites, suæ pecuniæ fieri dominos: multa palàm auferri, multa largè & effusè alijs donari: alia incendio consumi. Quem verò ad fletum & gemitum non commoveret CRACOVIAE urbis primariæ miserrima conditio: quæ obsidione oppressa: cæde atq; incendiis vastata: horrida & squallida: tristissimum nobis omnibus exhibet spectaculum.

sum. In his malorum procellis & fluctibus & tempestatibus, iam videor mihi portum aspicere, Senatores Amplissimi. Quod enim precatus sum, sæpe & multum à Deo immortali: porrectis in cœlum manibus & facie lachrymis redundante, ut patriam nostram aliquando clementer in his fluctibus aspiceret: id iam aliquo modo fieri existimo. Video enim, Senatores Amplissimi, vestrum ordinem ad pristinæ authoritatis spem reviviscere: adiunctam esse vobis nobilitatem: conspirare Lithuaniam: paratos esse equites, ad vim externorum hostium depellendam, expeditos centuriones: instructas iam propemodum cohortes. Sed vos moneo Senatores Amplissimi: quanquam non egetis consilio, quo valetis plurimum: tamen quod in magnis tempestatibus fieri solet; vt summi gubernatores a vectoribus admoneantur, id vos quoq; in bonam partem accipietis: si meam vocem in istis vestris deliberationibus adhibeam. Videte etiam atq; etiam, ne dum capiti mederi vultis, reduviam curetis: quæ enim erit ista pax si tantum modo externorum hostium impetus reprimatur: & domesticorum dissidiorum incendia inclusa lateant? quæ iam non scintillas, sed tantas flammas emittant, vt in remotissimis regionibus conspici possint. Vestrum autem est Senatores quàm longissimè in posterum providere. Quamobrem enim in ista dignitate Senatoria tanquam custodia atq; specula collocati estis? nonne propterea ut Rempub. vestra sapientia vacuam metu reddatis? Nolo omnia Reipub. vulnera detegere, multa enim à multis, de patriæ incommodis, copiosè & ornatè dicta sunt: sumam ego hoc tempore mihi partem eam: quæ etiam à plerisq; leviter indicata: sed non satis explicata, proposita est. Ego qui Romanam Ecclesiam plurimi semper feci: & spiritualem ordinem in eo loco semper habui in quo habere debet is, cuius multi affines, omne curriculum industriæ suæ in illo ordine posuerunt: illinc honores amplissimos: illinc magnas opes: illinc dignitatem (si quam habent) consecuti sunt. Ego, inquam, dico, pro perpetua mea observantia in Rempublicam, & pro mirifica cupiditate dignitatis vestræ retinendæ & augendæ. Vos autem omnes, qui hic adestis, quæso, & oro vt primò si

erit vel acerbum & indignum auditu: vel incredibile: à me iuvene accipietis sine offensione: neve id repupudietis, priusquam cuiusmodi sit explica vero. Ego Romanæ Ecclesiæ propemodum alumnus: dico hanc unam monachorum familiam: quæ à Iesu salvatore nomen habet, ad perniciem multarum Rerumpublicarum esse institutam. Magna spe ingredior in reliquum orationis meæ cursum: quia iam periculosissimum istum scopulum vobis tacentibus sum prætervectus. Quid igitur causæ est? ut ita sentiam de istis hominibus, quorum admirabilis pietas, singularis quædam in omni disciplinarum genere scientia, à multis commendatur: & qui primo loco, ordine, & autoritate digni sunt habiti? quasnam rationes adferam istius tanti criminis? perarduum mihi erit demonstrare. Quo me igitur vertam? aut quos testes producam? Sunt homines Ecclesiastici ordinis honestissimi, atque ornatiss. tanta amicitia & tanta necessitudine cum isto ordine Iesuitico coniuncti, ut etiamsi viri boni non essent: plurimum momenti tamen habere deberet illorum oratio contra Iesuitas: ita autem boni catholici sunt, ut etiamsi inimicissimi essent Iesuitis: tamen illis credi oporteret. Quid igitur isti dicunt? Sunt hæc vobis nova & inopinata Senatores Amplissimi? nunc primum ista crimina aures vestræ accipiunt? Nonne soletis interesse concionibus: in quibus affirmare solent constanter & graviter: ea voce & motu corporis, ea gravitate & constantia viri doctissimi nostri Theologi: Iesuitas eam pestem esse, quæ animadverti non possit antequam totum Reipublicæ corpus inflammet: eorum mores, gestus, habitum, oculorum conformationem, oris & vultus moderationem, ad res à maioribus nostris bene inventas atque institutas, ad illas inquam, res omnes, per manus nobis traditas, debilitandas, atq; evertendas hunc monachorum ordinem, comparatum esse. Novum istud est Senatores? non his vocibus, non his exclamationibus resonuit primarium templum Lublinense? non summum etiam templum Cracoviense plenum atque refertum: his Iesuitarum ornamentis atque testimoniis: ad perpetuam & loci, & temporis, & hominis memoriam? Non fuit hoc inquam, in istis

templis

templis decantatum? Testes sunt viri Senatorij: magna authoritate, consilio, prudentia ornati: & cæteris ornamentis honoris, ingenij, industriæ clarissimi: qui hoc affirmant. Quid dicam de illustri Episcopo Cracoviensi? quem honoris & amplitudinis causa nomino: cuius ea est ætas, prudentia, authoritas, eruditio, humanitas, iudicium, constantia, ingenij acumen: ut ad eius orationem iuramentum vestrum adhibere possitis. Quid igitur is dicit? affirmavit constanter & graviter: voce & vultu, ad rei indignitatem composito: istam novam non ante multos annos inventam monachorum familiam: quæ Iesu salvatoris nomine ornata est: ad Ecclesiæ Romanæ dogmata evertenda comparatam esse: & ad excitanda seditionum incendia: ad evertendos Reipub. nostræ bonos, & omnium comprobatione institutos mores. Iohannes verò Zomoiscius Regni Cancellarius, & exercituum summus imperator: cuius prudentiam, rei militaris scientiam, virtutem, authoritatem, felicitatem, fortitudinem, omnis semper mirabitur ætas: affirmavit verè & sapienter, ut omnia sæpe dicere solet: istis sacerdotibus in templis, & suggestu locum aliquem concedendum esse: ut verò ex monasterijs & templis ad Reipub. negotia gerenda accedant: hoc nullo pacto ferri oportere. Quid ego nunc producam Doctorem Picum, civem Cracoviensem & virum Senatorium: quem verè Philosophum subtilissimum, & medicum exercitatissimum possumus appellare: in cuius vita exstat imago antiquæ virtutis: cuius oratio exemplum est copiosæ loquentis sapientiæ: is certè ita de Iesuitis iudicat: ut sæpè affirmet pessimè cum patria nostra actum esse: quæ istos non iam dudum eiecerit. Quid ego vobis nunc adferam voces singulorum hominum? quid producam in medium querimonias earum viduarum: quæ non prius istorum salvatorum artes deprehendere potuerunt: antequam domos suas spoliatas animadverterent: omnib. vasis argenteis, omnibus ornamentis aureis, in quibus aliqua ars aut pretiũ ita singulare existeret: ut posset eorum cupiditatem incendere. O tempora, ô mores, hæc iam agitantur in foro iactantur in Palatijs: recitantur in

omnibus

Salvatores Vida Nigronum in Regulis

omnibus locis: clamantur in templis: in conspectu Trinitatis, ante imaginem Christi, omniũ sanctarum atq; sanctorum, hæc declamantur: ad commovendos sanctos atq; sanctas, ista sapè & multum, vehementer & graviter, copiosè & ornatè ab illis exponuntur, qui relligionibus sanctorum atq; sanctarum præsunt: & à vobis ista ignorantur? Verùm vtilissimi sunt propter Scholas: multos iam ludos literarios aperuerunt: magno motu fit concursus iuventutis: magna nobilium pars eaq; fere præcipua, ab illis erudiri suos filios cupit: propter magnam doctrinæ, fidei, gravitatis, constantiæ existimationem: & propter singularem quandam docendi rationem. Eodem accedit, vt nullis præmijs laborum propositis, magnos tamen labores suscipiant & sustineant. Heu me miserum: cur ego vos, quos semper laudaui, cogor reprehendere? Non videtis, non intelligitis Senatores? hæc omnia ad perturbandam quietẽ pertinere? non animadvertitis plurimas Scholas, ab illis iam dissipatas esse? unam Scholam celeberrimam Cracoviensem: viris doctissimis in omni disciplinarum genere ornatissimam; iam solitudine fœdam atq; squalidam: nulla antiqua ornamenta retinere? Habuit Polonia ante istos Iesuiticos monachos: habuit viros eruditissimos, oratores vehementissimos, Philosophos acutissimos, Iureconsultos prudentissimos, Theologos omni dicendi gravitate, copia atq; ornatu instructissimos: habuit nostra patria scholas, ex quibus, tanquam ex equo Troiano, prodierunt plurimi doctissimi viri: una Academia Cracoviensis quatuor millia literatorum iuvenũ numerabat. Prodibant ex illa schola illi viri: quorum ingenium, prudentiam, authoritatem ista adhuc miratur ætas. Iam prope vigesimus annus est: ut Iesuitas istos in regno nostro videmus: qui ita scholas suas instituunt: ut omnem industriæ, diligentiæ laudem alijs eripere cupiant: sæpe admodum ludos Comœdiarum, Tragœdiarum: omni splendore, copia & ornatu instructos, exhibent: in quibus ludis, summam laudem & utilitatem positam esse existimant: & hac propemodum una arte multos discipulos ad se pertrahunt: tamen neq; inter istos tam præclaros Magistros: neq; inter discipulos:

ſcipulos; videmus illos, qui poſſint aliquo genere eruditionis cum illis antiquis noſtræ Scholæ magiſtris & doctoribus contendere. Habuimus illo ſeculo Lucam concionatorem: cuius ea dicendi vis fuit: ut quamcunq; in partem voluiſſet, animos hominum flectere facilè potuerit. Credo adhuc vos memoriam retinere illius concionatoris, quem Leopolitam noſtri Poloni appellabant: erat ille homo ea morum elegantia: ea humanitate: ut ſemper auditorum ſuorum animis atq; auribus novam quandam voluptatem adferret: eo ingenii acumine, ea doctrina, ut ſemper orationis ſuæ ſubtilitate, redderet doctiores ſuos auditores. Quantæ & quàm multæ laudes debentur Hoſio Cardinali, Cromero Varmienſi Epiſcopo, Orichovio, Fricio. Hic me incendit quædam cupiditas: ut de iſtis viris paulò copioſius diſſeram. Sed metuo ne ex commemoratione illarum virtutum & eruditionis: recrudeſcant veſtra vulnera, quæ patria noſtra ex morte iſtorum hominum accepit. Erant illi viri quædam pulcherrima & clariſſima Eccleſiæ Romanæ lumina: habetis ut opinor in animis veſtris præclarum illud Fricii volumen de Repub: extant multi libri Hoſii Cardinalis: Cromeri: Orichovi orationes adhuc in multorum manibus verſantur: & nulla unquam futura eſt ætas, ut opinor, quæ illorum memoriam obſcuret: Iam ſi Bembi, Sadoleti, Contareni, Reginaldi Poli, & reliquorum ſummorum hominum libros enumerare & laudare, ut æquum eſt, poſſem: quorum eruditio & eloquentia proximè acceſſit ad illam antiquitatis laudem: dies me potius quàm oratio deficeret. Quid horum ſimile habent Ieſuitæ? Prodeunt quoque quædam illorum lucubrationes. Vtinam illum laborem quem in ſcribendis illis libris ſuſceperunt: in ſuas tragœdias, vel comœdias potius contuliſſent: ita enim illa ſunt refutata ab Hæreticis, ita profligata, ut luculentam quoq; plagam tota Eccleſia noſtra Romana acceperit. Provocarunt Lublini ſuperiore anno Antitrinitarios & Anabaptiſtas ad diſputandum: canebant triumphum ante victoriam: in ea diſputatione nihil præter redundantem quandam verborum volubilitatem, & tragicos clamores: quibus in clamoribus omnes Ieſuiti-

ticæ laudes positæ sunt,præstiterunt: & tantummodo plebis,& aniscularum, & collusorum atq; suorum compransorum approbationem consecuti sunt: & cum rationum vi, Antitrinitarios vincere debuerint: & eam victoriam,antequam certatum esset literarum monumentis tradiderint: eum exitum ille triumphus ante victoriam,decantatus habuit: ut Ariani minis,conviciis,terroribus, clamoribus fuerint eiecti: & primarius quidam illorum hominum Niemoievius etiam verbera senserit. Dolebamus Senatores Amplissimi Ecclesiæ Romanæ dignitatem, ab istis hominibus ita deludi: ut multi ex illo loco,Romanæ Ecclesiæ observantissimi,animo dubio & fluctuante discesserint. Prodiit libellus Possevini Itali: tanquam fax quædam ad excitandum incendium: illius authoritatem si voluissetis sequi,nonne iam domestico dissidio eversam Rempub. aspiceremus? Quæ ista est ratio Senatores: virum eruditissimum non suæ eruditionis arma & doctrinæ instrumẽta ad vincendos suos adversarios conferre? sed ad barbaricam crudelitatem & feritatem decurrere. Mederi volunt patriæ nostræ: honesta hæc oratio est. Verum si scalpellum adhibeatur ad sanam corporis partem,si viri boni,utiles cives patriæ è Republica exterminentur: non medicina sed carnificina est. Quamobrem concilium non convocatur? Cur publica disputatio non instituitur? Quamobrem istæ faculæ ad vim excitandam adhibentur? Non est magnum negotium homini erudito,vincere eum qui litterarum cognitione non est excultus: præsertim si eo quoq; accedat bonitas causæ. Qui ad gladium,ad ignem, ad aquam, ad cædes, atq; vim decurrit,fateatur se facilius hominem iugulare quàm erudire posse: animum carnificis, & barbari atq; crudelis prædonis, quàm Theologi mentem eruditam habere. Iuventutem numerosam habent suis in scholis: quibus artibus eam colligant, & retineant: metuo ne serò admodum animadvertamus: & tum demum velimus huic malo remedium adhibere,cum iam non poterimus: si ad maturitatem pervenerit illa improbitas, cuius iam magna apparent & exstant vestigia. Putatis ne Senatores Ampliss. disciplina monacho-

rum,in-

rum, iuventutem nobiliũ rectè ad res benè gerendas erudiri posse? Vtinam tandem aliquando perspicere possitis: Poloniam de statu optimo ad eas calamitates devolutam esse, moribus Gallicis, Italicis, Hispanicis in patriam nostram receptis. Si maiorum nostrorum tempora, quibus illæ regiones non fuerunt cognitæ, cum hoc nostro seculo conferamus: quæ summum dolorem atq; metum nobis adferant, plurima occurrunt: quæ spe aliqua meliorum animum erigant, admodum pauca et exigua, vel potius nulla solatia veniunt in mentem. Quid igitur agimus Senatores? Volumusne Scholas evertere? Ego verò hanc amentiam à vobis longissimè abesse cupio. Placet enim & utile est revocare veterem disciplinam, & patrium morem: præmia Magistris & Præceptoribus proponi: eos gratitudinis & utilitatis spe, ad scholasticum laborem suscipiendum excitari. Novam istam, nostris maioribus incognitam, nobis ac iuventuti nostræ inutilem, patriæ perniciosam, docendi rationem: retineri non placet. Sed Iesuitarum operâ, studio, & diligentiâ effectum est: ut Africa, Asia, America, Persia, Romanæ Ecclesiæ instituta & placita amplectatur. Quinam sunt illi viri? quæ est ista pietas? quæ prudentia? quæ vitæ sanctimonia? ut tantum bonum orbi Christiano importaverit. Aspicite istos patres nostros Iesuitas: ut rectè de illis apostolis fratribus eorum possitis iudicare. Non enim, Senatores Amplissimi, simia simiam tam bene refert: neq; ovum ovo, nec lac lacti tam simile est: quàm Monachus Iesuita, Iesuitæ Monacho. Quid igitur isti habent? vel in pietate, vel in moribus, vel in eruditione, quo nostris antecellant? Si enim vultum istum ad decipiendos homines accommodatum; si os in illis latebris Iesuiticis compositum: si oculos & totius corporis habitum; atq; ipsam orationem ad simulandum & dissimulandum conformatam mutes atq; adimas: nihil habebunt quod præ cæteris monachis possint venditare: quibus se illi usque adeò anteferunt, ut quilibet Iesuita cum Iesu se in cælo esse existimet: propterea quòd sanctimoniam quandam possit simulare, & eam,

quæ intus inclusa est impietatem bene dissimulet. Iam ut totius corporis motum atque vestitum, ad colligendam hominum gratiam: mira quadam cura, & sollicitudine moderantur: ita quoque in templis, non veterem illam a maioribus receptam & approbatam simplicem, & non multum exquisitam in Dei cultu atque sanctorum consuetudinem retinent: sed superbas, stultas, atque impudicas mulieres imitantur: quæ splendidiùs vestiri volunt quam honestæ matronæ: quò fit ut etiam oculos spectatorum in se convertant, & eorum cupiditatem inflamment. Quis autem est ab omni ratione ita alienus: qui non perspiciat illis illecebris, istis ornamentis, isto subtili sanè & suavi vocum & tibiarum concentu: barbaram gentem, incultos atque horridos homines posse excitari? & ab illis sordibus & squalore: ad istum splendorem & cultum, omnes humanos sensus converti? Hoc certè est homini à natura tributum: ut omnia iucunda sequatur. istam legem non audivimus, legimus, didicimus: sed ex natura ipsa arripuimus, hausimus, expressimus (quemadmodum inquit summus ille orator) ut rem iucundam, aliquo sensu perceptam, homines eò magis amplectantur: quò magis etiam sensibus & cupiditatibus obediant. Currunt igitur mulierculæ & iuvenes in ædes Iesuiticas, sanctæ Barbaræ: sed graves viri & prudentes retinent veterem cultum Mariæ, qui scilicet novitatis dulcedine non moventur. Gratulor ego viri amplissimi, Asiæ, Africæ, Americæ, Persiæ istam mentem: cum velint Catholicæ Ecclesiæ nomen suum dare. sed ut verum sit, quod Iesuitæ referunt: falsa enim multa ab illis iactari iam nonnulli affirmant, & res ipsa loquitur: sed quemadmodum dico, ut verum sit, ne tamen Iesuitæ servitutis iugum nobis imponant, magna cautio adhibenda est. Iisdem enim artibus & hoc religionis nomine, illas provincias Hispano Regi potentissimo subiecerunt, à quo illi emissi, ut exploratores eò consilia omnia retulerunt ut primum domestica dissidia excitarent: deinde Hispanicos exercitus, in regna convulsa: & dissidiis domesticis debilitata adducerent: quod cum assecuti sunt,

omnia

omnia cædibus & sanguine ita replent: ut non solùm consilii capiendi, sed etiam ne respirandi quidem spacium relinquant, illis, a quibus amanter & humaniter fuerant excepti. Legimus in sacris libris extitisse quosdam Gabaonitas, astutissimos exploratores: qui simulata legatione, exoletos saccos, asinis imposuerunt, vtresq; vinarios obsoletos, laceros, & resartos: calceamenta vetera & lacerata pedibus induerunt: penulis vetustis se texerunt: omniq; in commeatũ pane mucido sumpto, ad Iosuam se in castra contulerunt: eiq; & Israelitis nunciaverunt, se velle cum eis fœdus percutere. Iesuitæ Gabaonitæ sunt a Rege Hispaniæ Catholicissimo legati, pallio modestiæ contecti, calceis hypocriseos induti, simulatione paupertatis, modestiæ, pietatis, castitatis ornati: se à Iesu missos esse quasi ad novam aliquam salutem adferendam hominibus affirmant. se vigiliis, laboribus, studiis litterarum & pietatis, nocturnis atq; diurnis precationibus exhaustos esse ostendunt. Metuendum autem nobis esse, ne quid Andria apportet mali, iam indicat miserabilis casus eorum hominum, qui sunt in Africa, in Asia, in Persia, in America. Neq; illarum regionum terminis hoc malum inclusum est: latiùs diducitur, & in dies longiùs progreditur istud incendium; nam etiam in Germania inferiore, excitati iam sunt, ab istis Gabaonitis tanti motus: quibus multæ iam urbes & prouinciæ florentissimæ: quasi uno impetu postratæ iacent. Non possum sine lachrymis Antverpiæ urbis potentissimæ, & amplissimæ luctuosam & funestam direptionem commemorare: nullumq; esse existimo hominem tam durum, quem non moveat tot hominum mors acerbissima & crudelissima: bonorum direptio, ac venditio. Nolo autem vos ad summi istius doloris societatem pertrahere. Eodem motu ab istis Iesuiticis Gabaonitis excitato, impulsa est Anglia atq; Scotia: quæ regna cum antea externorum hostium impetum depulerint: nunc domesticis dissidiis debilitata, & ad interitum iam inclinata sunt: id verò totum acceptum referendum est istis sanctissimis patribus Gabaonitis Iesuiticis. Hos fructus, ista commoda illi depromunt ex

illis

illis suis sæculis obsoletis. Vita Reginæ Angliæ veneno & insidijs sæpe appetita est. Scotiæ Regina crudelißimo & indignißimo mortis genere sublata est. nullum locum nominare possum Senatores Amplißimi, in quo isti Gabonitæ pedem posuerint: ut etiam non in eodem tristißima & luctuosißima exempla crudelitatis reliquerint. Et accidit iam aliquoties Deo ita permittente, ut ijsdem ruinis quarum authores extiterint ipsi fuerint oppreßi. nam in Anglia, multi isti patres Gabaonitici, ita ut æquum fuit, supplicio affecti sunt: quos nostri Gabaonitæ in numerum Martyrum referunt. O præclaros martyres, qui tantorum scelerum convicti fuerunt. Multa præterea Senatores Amplißimi, quæ in Helvetia, quæ in Germania superiore, ab istis patribus sunt excitata. Currit enim magnis progreßibus, ista Iesuitarum pestis: & omnes urbes, omnes provincias, omnia regna obvia evertit & dißipat. Ad ea mala quæ iam nos tangunt, properat animus. Non ignoratis, quas turbas attulerit nobis in Livonia ista Gabaonitica & Iesuitica modestia: iam potentißima urbs Riga, ad portum posita ardebat eo incendio: quod fuit excitatum ab istis Gabaonitis. Abreptus fuit ijsdem procellis & fluctibus, Stephanus Rex fortißimus; qui nisi ad animi sui magnitudinem, consilium & moderationem adhibuisset: iam omnino & cum Riga & cum Rege Sueciæ: aut certè Rege Daniæ bellum nobis fuisset susceptum. Vrbem profectò & totam provinciam multis laboribus, magnis sumptibus, magno nostrorum hominum interitu, ad Regni nostri imperium iam diu aggregatam: multo maiore cæde, aut maioribus impensis atq; sudoribus: nunc restitueremus. Tota Lithuania & Vilna urbs primaria nonne eodem spiritu Iesuitico & Gabaonitico est agitata? Nonne civium atque multorum nobilium fuit concursus ad prælium committendum? unde illæ procellæ perturbationũ profectæ sunt, nisi à Iesuitis nostris istis Gabaonitis? Poteßtisne dubitare viri amplißimi, totam Lithuaniam ad interitum ab istis Gabaonitis ita impulsam fuisse: ut iam nunc tantummodo ruinas il-

lius

lius provinciæ aspicere potuissemus: nisi ad hæc mala restinguenda Rex sapientissimus authoritatem suam contulisset. Coactus est ille fortissimus Imperator obsidionem, & expugnationem urbis Plescovianæ intermittere: ut istis tumultibus à Iesuitis excitatis occurreret. O miseram patriam nostram, ô deplorandam conditionem: qui istam pestem, & hæc monstra in visceribus nostris alimus: & quicquid increpuerit Iesuitas iam metuere cogimur: quos otium & cibus alienus ita feroces reddit: ut etiam authoritas & sapientia potentissimi Regis eos coërcere non potuerit. Vidistis Senatores amplissimi Cracoviam urbem celeberrimam, domicilium atq; ornamentum totius regni, sedem Maiestatis Regiæ, omnium ordinum Ecclesiasticorum, & secularium, ut vocant, receptaculum: præcipuum regni præsidium, mercatorum & reliquæ plebis emporium, matrem artium atq; disciplinarum, ita vexatam esse ab istis Gabaonitis: ut plurimi viri boni, utiles cives patriæ nostræ, homines catholici affirment, se malle in sylvis, inter feras vitam degere: quàm in ista immanitate versari. Conspiratione enim facta: cuius Iesuitæ authores atq; duces extiterunt: magna vi atq; impetu in eam domum irruunt: quæ una in tota urbe monumentum antiquitatis extat, Lutheranis concessa: Rege atque omnibus Senatoribus approbantibus. Apparebant effusæ aliquot diebus flammæ, quæ per multas urbis partes sparsæ, toti urbi minabantur interitum. Audiebantur voces sceleratorum hominum, prædas efferentium: inter quos, ut quidam affirmant, etiam versabantur isti patres: non religioso isto habitu induti, sed attritis rusticorum vestibus cooperti. commodum illis fuit & iucundum etiam, ut opinor, istam adorandam personam Iesuiticam ad aliquod tempus deponere. Tota urbs in summo periculo versabatur. Neque ego sum adeò amens, ut negem: istam vim ad alios quoque magistros, & professores, & totam Scholasticorum turbam pertinere: qua de re iam primarij Lutherani ad Senatores retulerunt. Verùm si rem bene consideretis: & istum

istum Cabaoniticum & Iesuiticum spiritum cognoveritis: intelligetis ab hoc Iesuitico numine, hæc fulmina profecta esse. quis enim est adeò rerum ignarus: ut nesciat talia perturbationis consilia plena sceleris, ab his Hispanicis Iesuitis agitari: & nulla unquam ante adventum Iesuitarum talia pericula civibus nostris accidisse? Quid multis opus est? Sunt qui affirment, totum hoc quicquid est mali, Iesuitis tribuendum esse: quibus hoc propositum est, ut Euangelici cum Rectore atq; professoribus, & tota universitate Academica signis collatis congrediantur: & Iesuitæ habeant suavissimum spectaculum: atq; in locū illius partis quæ fuerit fusa atq; deleta succedant: & amplissima spolia, suorū consiliorū præmia, auferant: Hîc fortassis dicat aliquis Iesuita. Tu Lutheranæ causæ patrocinium suscipis. Ego verò patres sancti Iesuitæ non meam nunc de Lutherana religione sententiam explico, sed quid metuendum sit à vobis Reipub. nostræ ostendo: & superius testatus sum me Catholicum esse. neq; verò is Romanam Ecclesiam oppugnat, neq; hæreticos defendit, qui liberè, ad Reipublicæ utilitates conservandas ea quæ sentit, dicit. Quamobrem iam repeto, id quod sæpius affirmavi: & magna voce proclamo. Tametsi Iesuitæ professione Catholici sint, pestem tamen Reipublicæ nostræ ab illis metuendam esse. Erant quoq; maiores nostri Catholici, & tamen arma contra illos Iesuitas Cruciferos sumpserant: & eos omni ratione persequendos esse existimabant: summo Pontifice repugnante, & eius legatis resistentibus. Archiepiscopi nostri & Episcopi capitali odio ab illis dissidebant, & vi atq; armis opprimendos esse statuebant. Vos ego appello Reverendissimi Domini Episcopi: non ignoro qua observantia ac pietate summum Pontificem colatis: hortor tamen vos: ut tranquillitatem patriæ nostræ, vobis commendatam esse velitis. Exiguum enim admodum est discrimen inter Cruciferos & Iesuitas, inter crucem & Iesum: si intra huius disputationis nostræ limites oratio contineatur. Crux & Iesus eandem propemodum vim habent pietatis, modestiæ, religionis: Cruciferi crucis imagine erant insigniti; Iesuitæ Iesu salvatoris nomine sunt ornati.

Quid

Quid modestius? quid magis pium & religiosum illis cruciferis illo seculo extitit? qui verecundi admodum, humani, humiles, abiecti, patres Cruciferi apparebant. Isti quoq; Iesuitæ, omni virtutum genere sunt larvati: domi enim, tanta solicitudine & diligentia gestus suos conformant, ut nihil diversum in illis appareat huic personæ, quam sustinent: etiam capita eleganter & moderatè in unam partem inclinata habent; ut videantur Iesu similes esse qui pendebat in cruce. Cruces etiam pictas & sculptas habent; etiam in valvis suorum collegiorum cruces pingunt. In ista tam pulchra herba latet antiquus ille serpens, inimicus & accusator fratrum Diabolus; author dissidiorum, perturbationum, bellorum intestinorum, cædis & rapinarum. Dicite mihi sancti Patres, pro vestra pietate, candore, modestia, humanitate; quamobrem vos apud istam hominum multitudinem: cuius benevolentiam ita vobis collegistis: ut etiam multæ mulierculæ, immo verò præclaræ mulieres ornamenta aurea atq; argentea, quæ à maritis suis amoris causa dantur: vobis libenter, furto propemodum ablata, tradant: & libentius iam peccatorum suorum causa ad vos accedant, propter vestram istam humanitatem: dicite, quamobrem Hispanicam monarchiam in cælum laudibus effertis? eam commendatis, & exemplum illius monarchiæ tanquam ad imitandum proponitis. Non ignoratis, vt opinor, in Hispania cives non malos propter levissimam relligionis suspicionem iactari contumeliis, onerari calumniis, notari ignominia, exsilio puniri, morte deniq; acerbissima mulctari. Exstant, viri clarissimi, istorum patrum hæc præclara facinora, in tabulis depicta: fortassis propterea: ut illud exemplum Hispanicum vos imitari velitis. Sed non admodum commodè oculos nostros illa imagine erudiunt, neq; satis copiosè quid ipsi faciunt, ostendunt. Non enim hic est malorum exitus, quem ostendunt illæ imagines: non his terminis istorum sanctorum patrum relligio continetur. Nam ad turbandos sepultorum manes progreditur illorum modestia, & charitas: effodiuntur ossa, disiiciuntur cineres, & quem terminum, ut vitæ ita miseriarum natura constituit: ultra hunc terminum grassatur ista Iesuitica mansuetudo, & charitas. O miseram atq; lamentabilem illorum hominum conditionem. O regem crudelem. O regnum citò periturum. Cogitate etiam atq; etiam, Senatores Amplissimi: num tanto furori locus in patria nostra concedi debeat: ut fratribus nostris, propter diversas in religione sententias: hoc modo, hac crudelitate & immanitate, lucis huius usura eripiatur: & alii quamvis sint Catholici: tamen propter opes: vel uxoris vel filiarum formam, in numerum hæreticorum referantur, quia istorum sanctorum patrum cupiditatem, maritorum vel parentum vita impedit. Dicite igitur aliquando patres sancti, si idem in Polonia facere possitis: quid sitis facturi? Etiam illud dicite, Si Hispanorum rex patronus & propemodum Deus ordinis vestri: huc

in Poloniam, vel mari, vel terra exercitus suos cupiat adducere: quid inquam, sitis facturi patres sancti Iesuitæ? Video enim vos tantis sumptibus tam firma palatia, præsidia, & propugnacula erigere, quæ vos monasteria appellatis: quæ si verè, ut sunt, nominari debeant: domicilia scelerum omnium, atq; flagitiorum receptacula, appellari possint. Video Posnaniæ arcem munitissimam, summis præsidiis à vobis ædificatam esse: & cum intra urbis mœnia contineatur: aditum ad urbem patefacere posset omnibus, cum quibus communis est vobis cupiditas. Regis palatium Posnaniense, nulla parte, cum isto vestro propugnaculo est conferendum. Iesus locum in quo caput reponeret non habuit: in campis, in montibus versari potius quàm in urbe maluit. Iesuitæ in commodissimo urbium loco; ad milites vel depellendos, vel excipiendos: si velint urbem oppugnare, castra sua ædificant. Video Iaroslaviæ, etiam Lublini, atq; in aliis civitatibus: eiusdem munitionis, firmamenti, tantorum præsidiorum extructas arces: ut non scholasticos docere, aut mulierculárum peccata cognoscere: sed bellum gerere velle videantur. Respondete igitur patres sancti atque modesti, num etiam illos Hispanicos exercitus, in ista palatia vestra sitis admissuri? illius nimirum Hispanorum Regis, cui vos divinos cultus tribuitis: præsertim si eo accedat Papæ authoritas: si quoque eodem vires suas conferat, tota illa in flagitiis & sceleribus exercitata iuventus: illi scilicet vestri greges aleatorum: in quibus etiam adulteri, impuri, atq; omnes impudici versantur. Qui cum sint absq; re, absq; sede, sine spe, fine fortunis: per urbes pexo capillo, nitidi, imberbes, aut etiam barbati, volitant: qui totam industriam suam in nocturnis insidiis expromunt. Expecto quid sitis responsuri. Moneo tamen vos patres sancti: ut existimetis istos homines non adeò stupidos esse: ut non intelligant, quo referantur omnia vestra consilia: quæ iam ita in lucem producta sunt, ut omnibus appareant. Cogitate etiam atq; etiam Senatores amplissimi, ne cum inter abiectissimos homines, Iesuitarum fraudes sint detectæ: vobis tantùm consilium & prudentia defuisse videatur: ut non animadvertere possitis, quàm horrendum exitium nobis immineat. Quod etiam eò turpius est, si obliviscamini quibus fluctibus iactata, & quæ naufragia fecerit Respublica nostra: eo tempore, cum vi & armis Cruciferorum improbitas, multis annis non potuit reprimi: tanta contentione, tanta sanguinis profusione, multis annorum centuriis bellum gerebatur: ut ad illius temporis memoriam, animus exhorrescat. fuerunt enim omnes campi, maiorum vestrorum sanguine cooperti. Quis fuit illo seculo, tanto ingenio, tanto acumine, tanta prudentia præditus: ut perspicere potuerit: talem exitum, & tam tristem, & luctuosum ac toti orbi Christiano periculosum; atq; multis Europæ partibus.

vobis perniciosum esse expectandum; atq; metuendum ab illis Cruciferis? qui in loco sancto, in urbe Hierosolyma, apud sepulchrum Domini vivebant? scilicet studio commemorandæ mortis Christi, erant illi loco ita affixi: ut totum vitæ suæ curriculum, in eo consumere statuerent: & talem ordinem omnium actionum suarum amplecterentur: ut nemo dubitaret, illis hominibus nihil propositum fuisse: præter ipsam pietatem. Habebant monasteria, certis fratrum atque sororum familiis, ut illi vocabant, distincta: ea disciplina, eiusmodi moribus informata, ut nihil reperirent homines, quod in illis reprehenderent: quæ autem laudarent & quæ admiratione digna iudicarent, ea plurima vel potius omnia extabant: quo fiebat, ut Principes certatim in eos beneficia conferrent. sed quo tantæ pietatis & religionis simulatio recidit, sero admodum maiores vestri intellexerunt: & magno suo malo experti sunt, quid momenti habeat, ad decipiendos homines simulata pietas. Vos autem, vos Senatores, qui in locum Principum Mazoviæ successistis: cito, & nimium cito memoriam illorum fluctuum deposuistis: quibus provincia hæc fuit iactata, excitata illa Cruciferorum tempestate: & his ad eundem scopulum delati estis, quasi consulto & meditate naufragium facere velitis. Conferte enim Senatores Amplissimi Iesuitas cum Cruciferis, Vos, inquam, qui primum in vestrum patrocinium Iesuitas recepistis. Recordamini Cruciferorum, quam ex remotis regionibus ad vos opprimendos præsidia habuerint, & simul ad istos vestros patres, istos inquam vestros Gabaonitas, oculos convertite. Cogitate etiam atq; etiam ut ab omnibus rebus inopes, & egeni fuerint: cum primum huc venissent isti nostri Gabaonitæ. Iam vero quantas opes possideant, quibus artibus collectas, videtis. Si vero rem totam bene, quemadmodum debetis, examinare vultis: cogitate etiam atq; etiam ut non admodum longo intervallo a nobis Hispanorum Rex sit remotus. a Dantisco sex dierum itinere abest Antverpia: quæ urbs domicilium, & sedes potentiæ Hispanicæ esse dicitur. Quid agimus? Senatores Amplissimi, quid agimus? Non nos commouent neq; commouent aliorum regnorum tristissima exempla, quod tanto est magis admirandum: quia ad vestram prudentiam & rerum usum, accessit etiam eruditio. Cur non evolvitis aliorum regnorum historias? Cato ille, cui omnium consensu locus inter sapientes primus conceditur: cum vellet Romanis ea pericula ante oculos ponere, quæ illis imminebant a Carthaginensibus: ficus recentes, quæ mari a vectoribus adferebantur: in Senatum adferebat cum hac oratione. Quam prope iam nostri inimici, ad patriam nostram sui imperii terminos porrexerint, videtis Patres conscripti: istarum enim ficuum succus ita integer in itinere retinetur: ut nulla videatur in illis facta esse mutatio: & quemadmodum istæ uvæ recentes sunt, dum adferuntur, ita quoque exercitus Carthaginensium, firmi,

& robusti, parati & erecti, non itineris molestia defessi: possunt advolare. Recitavi Catonis verba: quibus animos suorum excitare voluit: valde accommodata, ut opinor, nostro huic tempori. Quid enim est Senatores Amplissimi: quo minus idem de nobis, aliquis Cato dicere posset. Adferuntur ad nos poma Hispanica, illa suavissima & pulcherrima: maioribus nostris incognita: in quibus colorem, odorem, saporem, succum si consideres: nunc primum de arboribus decerpta esse videntur. Non ignoramus quantum detrimentum morum & virtutis importent in patriam nostram: istæ deliciæ Hispanicæ & Italicæ. Sunt multi viri primarii, qui intelligunt, magis ac magis hostibus nostris, in regnum nostrum aditum patefieri: & tamen non cogitamus, quibus artibus aliorum regna eversa sint: iisdem Rempub. nostram iam adeò debilitatam esse, ut ruere incipiat. Et in his tantis motibus & ruinis, vos Senatores Amplissimi, quibus cura Reipub. tradita est: vos, inquam in utramq; aurem dormitis. Aspicitis exploratores istos Gabaonitas: istos inquam Iesuitas exploratores Hispanicos, qui antea fuerant pallidi & squallidi pannis & pulvere obsiti: nunc verò sunt nitidi & splendidi, potentes & gratiosi. Hos non videtis in regno nostro ita versari: ut pro suo arbitrio velint Regem eligere: & illius authoritatem totam & maiestatem, ad libidinem suam convertere? Non videtis quid moliantur? Properabat alter in Sueciam plenis velis: eoq; omnium opinione celerius pervenit. Alter sexaginta milliaria tribus diebus Viennam Cisiis peruolauit. O celeritatem incredibilem. O nuntium volucrem. Quæ causa est tantæ celeritatis? Vobisne patres sancti Regni administrandi cura ita commissa est: ut si paululum remiseritis: periturum esse existimetis? qua spe aut re adductus & incitatus est, unus vester monachus primarius: vestrorū consiliorū moderator, & defensor: ut munus illud pacis constituendæ inter Stephanum Regem & Magnum Ducem Moschouiæ susciperet? Quamobrem istam pacificationem sibi non traditam sumpsit? Tantumne vobis authoritatis patres sancti tribuitis? & tantum prudentiæ in vobis esse existimatis: ut credatis omnes conditiones pacis vos animadvertere & constituere posse, commodas patriæ nostræ: quamvis nesciatis quibus de causis, quàm magnis atq; arduis tam longum, tam grave, & periculosum bellum gereretur? Multorum vocibus celebratum & diu usurpatum est proverbium: Quicquid agit mundus monachus vult esse secundus, quod tam pulchrè vobis Iesuitæ, & vestro huic principi convenit: quam etiam vobis conveniret Bernhardinorum ille horridus habitus: à quo vos ita abhorretis, ut etiam mentio illius sit vobis valde molesta. fortassis propterea: ne eam quam habetis gratiam amittatis: si hunc nitorem, & hanc elegantiam: quæ vobis multorum hominum amorem colligit, cuculo contegatis, atque ita obscuram reddatis. Sed quæ est ista temeritas: inter tantos principes & Monarchas authoritatem

suam

suam ita interponere: tanquam si antea nihil sapientiæ in omnibus Senatoribus fuisset. Iam verò quàm fuerit studiosus pacis & gentis nostræ, is vester Pater: libellus quem postea edidit abundè indicat: plenus contumeliarum & maledictorum. Hunc si exterarum nationum homines legerint, quibus nondum mores nostri sunt cogniti: existimabunt, in Polonia nullam esse pietatem, nullam rationem, nullam virtutem, nullum ordinem. etiam reliqui Iesuitæ Monachi huius ducis exemplum sequuntur. Emittunt subinde, non solum illos suos iuvenes ad omnia sua facinora exercitatos: verumetiam & libellos: quibus calamitosam famam, tanquam flammam & incendium, in nostræ Reipublicæ cives viros bonos, volunt excitare. Hæc quamvis ita sint: tamen illi vivunt delicatè & suaviter, non solum nullas pœnas suorum facinorum non metuunt: sed magnos etiam honores sibi deferri debere existimant. Magnifici appellari cupiunt: atq; ad tanti nominis & dignitatis fidem confirmandam, omnibus artibus multa prædia colligunt: vel potius ab iis hominibus, qui fallacem spem pretio emere non dubitant, oppida & prædia exsigunt. Atq; hoc pacto nobilitatem, quæ est ornamentum in pace, præsidium & robur in bello; quæ sanguinem suum pro patriæ salute effundit, in maiores angustias redigunt. Sunt multi equites viri fortissimi & constantissimi, singulari animi atq; consilii magnitudine præditi: quorum maiores in bello fortissimè occubuerunt: patrimonia sua pro patriæ salute effuderunt: ipsi quoq; magnam vitæ suæ partem in aula Regum collocarunt: hi aliquot famulos quotidiani ministerii vix alere possunt. Isti verò patres Gabaonitæ, hoc assecuti sunt: pietate simulata, illo vultu & habitu ad decipiendos homines comparato: ut multos non tantummodo Equites, sed etiam regni Senatores iam opibus superent: eosq; non tantum contemnere, verùm iam ad cædem quosdam: & animo, & oculis suis, & libellis designare incipiant. O tempora, ô mores, ô magnam iniquitatem hominum. Legibus cautum est: ne homo peregrinus, ad aliquam dignitatem cum opibus Regni coniunctam: ne etiam homo plebeius: aspirare velit. Vt legis istius authoritas contempta iaceat, quid multis opus est demonstrare? istud enim multorum vocibus, immo verò multorum gravi & acerba oratione reprehensum est? istud in omnibus comitiis Regni, omnium prope Senatorum clamoribus notatum est: & tamen non animadvertimus, Iesuitas homines obscuros, peregrinos, & plebeios, tanta bona regni invadere? immo verò iam, non pauci reperiuntur nobiles regni nostri qui se cum illis coniungunt & sua nomina in illum ordinem monachorum referunt. ad perpetuam familiæ suæ ignominiam, malunt inter monachos, quàm inter nobiles patritios vivere. O cæcas hominum mentes, ô pectora cæca. Non videmus Senatores? Italos atq; Hispanos esse, quos illi iam generales patres appellant: verè autem duces seditionum,

& conspirationum in patria nostra nominari possunt. Isti duces iam templa Cracoviæ occupaverunt, Sacerdotes qui in illis templis sacris præerant, nostros præceptores: homines ætate & morbo confectos: sedibus suis eiiciunt atq; exturbant. Apud Polockam, villas Parochorum eripiunt; vel potius iam iuris quadam simulatione eripuerunt. In multis regionibus Rutheniæ omnes illas partes opimas, & fertiles: ubertate agrorum, varietate fructuum, magnitudine pastionis, & multitudine omnium rerum quæ exportantur, præstantissimas invadunt: suorum agrorum terminos, in singulos menses extendunt: nobiles & reliquos homines utiles Reipub. exterminant: patriis sedibus nudos prorsus eiiciunt: multas viduas præclaras fœminas eò deducunt, ut cogantur suis filiis bona erepta, illorum finibus adiungere: liberos suos spem parentum, memoriam nominis, subsidium generis, hæredes familiæ designatos Reipublicæ cives: patrimonio privare. O miseram illorum filiorum conditionem In omnibus conviviis disputatur quotidie, in comitiis, in omni hominum nobilium concursu, vim dulcissimæ patriæ nostræ fieri. Testantur multi prudentes, & patriæ amantes viri: violari patriam, si illius bona in eos homines conferantur, quorum nulla in Rempublicam merita exstent: qui tempore pacis & belli, in Reipublicæ salute defendenda, & dignitate amplificanda: operam suam non collocant: qui non vitam suam pro salute patriæ effundunt. Quid verò Iesuitæ habent, quod utile sit patriæ nostræ? immo verò quid habent, quod non sit perniciosum nobis omnibus? Quid habent præter admirabilem pecuniæ magnitudinem: Hispanicis artibus, hoc est fraudibus collectam? quam pecuniam Senatores, ut videtis, ad agros amplificandos, ad palatia sua exstruenda conferunt: reliquam ad nos oppugnandos & iugulandos conservant. Habent vbiq; animi relaxandi gratia: rura amœna, & suburbana: plura etiam prædia, neq; tamen ullum nisi præclarum & propinquum: domos refertas vasis Turcicis & Italicis. Quid præterea auri, quid argenti, apud illos esse putatis? tantùm scilicet, quantùm è multis familiis coacervari religionis simulatione potuit. Familiam verò quantam & quàm variis cum artificiis habeant: quid ego dicam? ut enim omittam coquos, pistores, & alias artes vulgares; videtis ut quotidiano cantu vocum, & nervorum & tibiarum: tota vicinitas personet, illius urbis quam semel occupaverunt. etiam ut omnes sacerdotes despiciant: ut neminem hominem præ se esse putent: ut se solos sanctos, solos doctos existiment. Quid futurum esse putatis Senatores: si quis apertiùs hæc reprehendere velit? si quo spectent isti tanti quotidiani sumptus & effusiones, multis rationibus demonstret? si quis etiam postulet, ut ea bona quæ turpiter his lenociniis suis occupaverunt honestè dimittant? & istam colligendarum opum rationem, quam humana æquitate defendere non possunt, divina religione tueri desinant? quos tumultus quas perturbationes futuras esse existi-

existimatis? quem putatis ab hæreseos crimine liberum fore? nullum certè nisi hunc qui ad illorum nutum & voluntatem sit accommodatus futurus. Stephanus Rex adiurauit se omni ratione pacem esse conservaturum: inter eos, quorum in relligione sunt discrepantes sententiæ. Quamobrem igitur, homines novi, & peregrini in regnum nostrum sunt recepti? qui dum serant semina discordiarum, bellorum civilium, inter nos & contra nos: ita vivunt, ut cuticulam suam curent: pecuniam colligant: quicquid est pretiosi in alicuius Equitis domo, illud ad se pertrahant: in fraude & ex fraude vivant? Cur non retinetur authoritas concilii illius amplissimi, & sacratissimi Lateranensis: quod vetuit, ne in posterum nova aliqua monachorum familia à quoquam instituatur? Intellexerunt homines illi sapientissimi: quòd quanta fiat accessio ad monachorum familias: tantùm etiam detrahatur facultatibus nobilium, mercatorum, agricolarum, viduarum, & reliquorum ordinum. Voluerunt igitur illi viri sancti, orbi Christiano consulere: ne crescente numero monachorum, tanquam fundi calamitate: opprimantur boni & prudentes cives patriæ, & viduæ. Metuebant ne eò res decideret: quod iam fieri videmus: ut crescente mala hac Iesuitarum tanquam viperarum progenie: augeantur etiam illa mala, quæ metuenda sunt ab his hominibus: qui, in ocio & cibo alieno, non possunt nisi ad perniciem patriæ vivere. Videtis enim Senatores quid effecerint Cruciferi: videtis etiam quid faciant Iesuitæ. Sed quorsum hæc omnis spectat oratio? Senatores amplissimi: quid enim facturus sit summus Pontifex, nondum scimus: quem etiam hoc consilium cepisse ex multis intelleximus: ut istos Iesuitas ex hoc splendore, in aridioris & horridioris vitæ circulum reducat: ut omnibus sit perspicuum, illos esse monachos. Hoc fortassis beatissimi patris consilium, ad Ecclesiæ tranquillitatem habet aliquid momenti: sed metuo, ne parum admodum aut omnino nihil ad has perturbationes mitigandas: quæ sunt à Iesuitis excitatæ, conferat: & ad ista quoq; incommoda atq; detrimenta quæ Reipublicæ allata sunt, compensanda. Illi enim, ut est monachorum ingenium, pilum non animum mutabunt. Quamobrem oportet nos semper esse excitatos, erectos, & propemodum animis iam armatos: ne blanda aut supplici oratione, aut etiam pietatis simulatione fallamur. Satis enim iam, satis oppressi sumus: multorum nobilium domus sunt eversæ, fortunæ vexatæ, dissipati agricolæ, raptatæ coniuges: multi nobiles, incredibili pietate & amore in patriam, magnis in angustiis versantur, & propemodum ad pedes istorum Iesuitarum abiecti sunt: multi subditi nobiliū in Lituania atq; in Mazovia, pertulerunt crudelitatem istorum Iesuitarum: pulsi sunt sedibus, patriis focis, distracti à suis. Videre licet multos oculis lachrymantibus, squalidos, sæpe etiam sordidatos & reos. Videtis quotidie magnam accessionem ad numerum istorum Iesuitarum fieri. Videtis multos ex Hispania atq; Italia advolare.

Animadvertitis, ut opinor, aliis sacerdotibus iniquissimam vim fieri: viros senes sacerdotes nostros, ab istis Iesuitis miserè iactatos & repudiatos, perterritos & sedibus suis exturbatos esse. Hi quem præter vos appellent, habent neminem. Vobis suas fortunas commendant. Vobis existimationem committunt ac spem vitæ reliquæ. Miserum est exturbari fortunis omnibus, miseriùs cum iniuria. Constituite etiam vobis ante oculos: reliquorum hominum nobilium & agricolarum miseram senectutem. qui ita bonis suis spoliati sunt: ut cùm videant Iesuitas in suis bonis paternis dominari: ipsi filios atq; filias suas iuvare non possint. Hi vos orant atq; obsecrant iudices: ut ad illorum dolorem sublevandum vel recordatione parentum vestrorum, & liberorum iucunditate commoveamini: & pietati atq; indulgentiæ vestræ seruiatis. Omnes Ordines Regni vos orant atq; obsecrant, Senatores Amplissimi, ut patriæ salutem ante oculos vestros constituatis. Libertas enim agitur nostra, quæ est commendata vobis: vita & fortuna omnium bonorum agitur: quo cupiditatem infinitam cum immani crudelitate intendunt isti Hispani atq; Itali Iesuitæ. Quorum potentiam cum immani cupiditate coniunctam, nisi represseritis: videte Senatores Amplissimi: ne hoc tempore, quo maximè Respub. sapientiam & authoritatem vestram requirit: patriæ, & vobis, atq; vestris omnibus, quibus omnia propemodum debetis, defuisse videamini.

DIXI.

Varsaviam 1626 . 26 Febr.

Audio dixisse R^mum Legatum hoc verba: Habebunt
Jesuitae pro suo favore sententiam: Si haec ita sunt
regnero iudicium. Neque enim decet sedem summam
ad favores inclinari. Christus est Veritas, Via, Lux
Vicarius igitur Christi est Vicarius Veritatis Viae
atque lucis. Respectus ad personas quascunque aut fa-
vores vanitatis sunt densissimae. Sciant autem totum mun-
dum iudicaturum de iudicio aut Rotae aut summi
Pontificis. Si quid diversum fiat, lapides etiam clama-
bunt. Unionem nobis ne sanctus quidem Paulus per-
suaserit, qui summus artes omnes Jesuiticas tam probe
quam septuagenarius aliquis Jesuita, aut ea plus. Re-
velabuntur aliquando. Interim nos Philosophorum il-
lud considerabimus: Ens, Unum, Verum, Bonum convertuntur.
Magno intervallo distant Unum et Unitum. Unum est
Unum. Unitum multa continet. Lupus Deum ovem
appetit, Unionem appetit. Vult enim carnem ovis
in suam hoc est lupi carnem convertere. Mitto haec
Unum exemplar per occasionem tradet R^mo Legato.
Vale. Cracoviae 26 Febr. 1626.

SIN c CERE moniis

Si quid habes Iesu vita ne grum tibi partem
Qui socium fingit latro vafer rapiat.

Gdy na Gruh
ta zdobi Bib
pa przenyst
wzgnoszone
Mos Vade X slowsie
napisał.
lege in dicen
notu
faciam [illegible]
[illegible]